

Militaire interventies blijven worsteling voor Bondsdag

Serie: De Masterscriptie

Achtergrond - 18 mei 2016 - Auteur: Rosa Pelser

Hoewel militair ingrijpen voor Duitsland een precair onderwerp blijft, wordt er in de Bondsdag noodgedwongen regelmatig over gedebatteerd. Sjors van Brakel, student aan de Universiteit Utrecht, onderzocht de standpunten van de CDU/CSU en de SPD over militaire interventies in onder meer Irak en Afghanistan. Hij vertelt erover in de serie 'De Masterscriptie'. "De partijen vulden hun posities eerder pragmatisch dan principieel in."

Waar gaat je onderzoek over?

"Voor mijn scriptie heb ik onderzoek gedaan naar de standpunten van de SPD en de CDU/CSU in Bondsdagdebatten over militaire interventies in Kosovo, Afghanistan, Irak en Libië in de periode 1998-2011.

In het wetenschappelijk debat bestaan eigenlijk twee standaardbeelden van het Duitse beleid rondom militair ingrijpen. Politicoloog Hanns Walter Maull typeert Duitsland als een *Zivilmacht*, die politieke oplossingen boven de inzet van geweld verkiest en daarbij een aantal vaste principes aanhoudt. Na de weigering van Duitsland in 2002 om mee te doen aan de militaire interventie in Irak ontstond er echter ook een ander beeld: dat van Duitsland als *orientierungslose* natie. Ik heb de debatten bekeken om te zien of de politieke partijen consistent waren in hun posities.

Ik heb hun standpunten geanalyseerd aan de hand van drie kernvragen: hoe werd Duitsland geacht te handelen in zijn rol als internationale partner, hoe werd in het debat getracht het gebruik van geweld te legitimeren en hoe strookte een mogelijke interventie met de lange lijn van het Duitse buitenlandse beleid.

Sjors van Brakel schreef zijn masterscriptie 'Tussen verantwoordelijkheid en terughoudendheid: de Duitse politieke debatten over de militaire interventies in Kosovo, Afghanistan, Irak en Libië' voor de master Internationale betrekkingen in historisch perspectief aan de

Universiteit Utrecht.

Een aantal van de kernwaarden van het buitenlands beleid van Duitsland, zoals het zoveel mogelijk proberen te beperken van militair geweld, zijn terug te vinden in de debatten. Dit vertoont overeenkomsten met Maulls typering van Duitsland als een *Zivilmacht*. Toch zie je ook dat partijen deze kernwaarden eerder pragmatisch dan principieel invulden. Zo besloot de regering-Schröder in 2002 niet mee te doen aan een militaire interventie in Irak, ook al zou er een VN-mandaat komen. Deze beslissing werd mede genomen om het goed te doen bij de verkiezingen in hetzelfde jaar. Ook de CDU/CSU hield rekening met aankomende deelstaatverkiezingen toen de regering-Merkel in 2011 koos niet mee te doen aan de militaire interventie in Libië. Van continuïteit in de standpunten afzonderlijk is in die debatten nauwelijks sprake.”

Wat is het interessantst aan je scriptie?

“Het gebruik van militair geweld is na de Tweede Wereldoorlog lange tijd taboe geweest in Duitsland. Na 1990 moest het verenigde Duitsland een grotere rol spelen in de internationale politiek. Daarom kwamen er ook meer debatten over militair ingrijpen. Opvallend is dat de oppositiepartijen zich niet duidelijk vóór militair ingrijpen durfden uit te spreken, wanneer de regering er tegen was. Dit komt ook omdat Duitse deelnames aan militaire missies vaak weinig populair zijn bij de bevolking. Toen Duitsland zich van stemming onthield over de resolutie voor militair ingrijpen in Libië in de VN-veiligheidsraad, werd in de Bondsdag vervolgens over deze stemonthouding gedebatteerd. En niet over de vraag of het land wel of niet zou hebben moeten deelnemen aan de missie.”

Heb je iets nieuws ontdekt?

“Dat Duitsland schippert tussen verantwoordelijkheid en terughoudendheid wanneer het aankomt op militair ingrijpen is op zich niet nieuw. Maar ik heb me specifiek op de standpunten van de CDU/CSU en SPD gericht en ben er zo achter gekomen dat de Duitse politieke elite zich weinig competitief gedraagt in debatten over militaire interventies. En dus dat de partijen buitenlandpolitieke kernwaarden eerder pragmatisch dan principieel invullen. Ik heb zo geprobeerd een alternatief te bieden voor de standaardbeelden.”

Wat was er bijzonder leuk of juist lastig aan het onderzoeksproces?

“Ik heb voor deze scriptie veel Bondsdagdebatten woord voor woord moeten lezen en dat kost veel tijd. Het leuke eraan vond ik dat politici bijvoorbeeld gefeliciteerd worden met hun verjaardag aan het begin van een debat. Vervolgens lopen de spanningen in de discussie hoog op en vliegen ze elkaar bijna in de haren. Daaraan zie je dat politici ook gewoon mensen zijn.”

Wat is de relevantie van je onderzoek?

“Ik denk dat dit onderzoek een goed inzicht geeft in de issues die Duitsland nog altijd heeft met het gebruik van militair geweld. Het land is internationaal een grote speler en daarom vraagt de politieke positie van het land soms om militaire acties. Dit werd ook duidelijk tijdens het schrijven van mijn scriptie. Begin december vorig jaar besloot de Bondsdag, na de aanslagen in Parijs, luchtaanvallen van de internationale coalitie tegen IS in Syrië te ondersteunen. Toch proberen de politici nog altijd rekening te houden met de tendens binnen de bevolking.”

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/16514/militaire-interventies-blijven-worsteling-voor-bonds-dag>